

PHÁT TRIỂN CÂY DƯỢC LIỆU TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG TRỊ

hướng đi mới trong phát triển nông nghiệp

ThS TRẦN VĂN TOÀN - ThS ĐINH THỊ THU HOÀI
Trường Chính trị Lê Duẩn, tỉnh Quảng Trị

Phát triển cây dược liệu, nhằm khai thác tiềm năng, lợi thế của Việt Nam và coi đó là một trong các nhóm giải pháp quan trọng của công tác xóa đói, giảm nghèo, nhất là vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn, do giá trị thu nhập của dược liệu mang lại là một chủ trương đúng đắn của Đảng, Nhà nước. Chính vì vậy, ngày 30 - 10 - 2013, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1976/QĐ-TTg về phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển dược liệu đến năm 2020 và định hướng đến năm 2030, với quan điểm phát triển bền vững nguồn tài nguyên dược liệu trên cơ sở sử dụng có hiệu quả mọi tiềm năng về điều kiện tự nhiên và xã hội; phát triển dược liệu theo hướng sản xuất hàng hóa đáp ứng nhu cầu thị trường, khuyến khích mọi thành phần kinh tế tham gia đầu tư phát triển dược liệu, đẩy mạnh xuất khẩu dược liệu và các sản phẩm từ dược liệu.

1. Những thuận lợi và kết quả bước đầu

Là một tỉnh thuộc khu vực Bắc Trung Bộ, so với các tỉnh trong khu vực, Quảng Trị có điều kiện tự nhiên tương đối phù hợp, đặc biệt là bức xạ ánh sáng và nhiệt độ cao đã tạo ra sự đa dạng về chủng loại và hàm lượng dược liệu cao. Mặt khác, quỹ đất phát triển dược liệu còn nhiều, nhất là đất chuyên đồi từ rừng kinh tế hiệu quả thấp sang trồng cây dược liệu. Đồng thời, trên địa bàn tỉnh đã xuất hiện nhiều mô hình sản xuất dược liệu có lợi nhuận cao, làm tiền đề thúc đẩy mở rộng diện tích trong thời gian tới.

Bên cạnh những thuận lợi về tự nhiên, đất đai,

thì trong những năm qua, các cấp, các ngành trên địa bàn tỉnh Quảng Trị đã ban hành nhiều cơ chế chính sách, tạo điều kiện thuận lợi để phát triển cây dược liệu, đáp ứng nhu cầu của thị trường, đồng thời tạo ra hướng đi mới trong sản xuất nông nghiệp, tăng thu nhập, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân.

Từ năm 2017, HĐND tỉnh đã ban hành Nghị quyết số 03, xác định dược liệu là một trong 6 cây trồng chủ lực, có lợi thế cạnh tranh. Trên cơ sở đó, chính sách hỗ trợ phát triển các cây trồng chủ lực, trong đó có cây dược liệu đã ra đời. Các mô hình ứng dụng tiến bộ khoa học - kỹ thuật nhằm nâng cao năng suất, chất lượng cây dược liệu có định mức hỗ trợ là 100 triệu đồng/ha, không quá 3 ha/năm. Trong Nghị quyết số 02 mới ban hành vào tháng 7 - 2019, HĐND tỉnh xác định dược liệu là nhóm cây chủ lực ưu tiên được hỗ trợ, hưởng các chính sách khuyến khích phát triển nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao và nông nghiệp hữu cơ; khuyến khích liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp. Theo Quyết định số 21-QĐ/UBND của UBND tỉnh Quảng Trị về quy định thực hiện chính sách hỗ trợ lãi suất, vốn vay phát triển sản xuất, kinh doanh thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia (MTQG) Xây dựng nông thôn mới trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2015 - 2020, cây dược liệu thuộc nhóm được hỗ trợ xây dựng các mô hình sản xuất hàng hóa có liên kết theo mô hình cánh đồng lớn, chuyên đồi cơ cấu cây trồng thích ứng với điều kiện biến đổi

khí hậu và nhân rộng sáng kiến các mô hình phát triển sản xuất trong xây dựng nông thôn mới gắn với tái cơ cấu ngành nông nghiệp. Theo đó, các tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân được tạo điều kiện cho vay hỗ trợ lãi suất từ 50 - 100 triệu đồng/mô hình trong thời gian không quá 2 năm. Ngoài ra, thông qua các nguồn lực như: nguồn vốn kinh tế sự nghiệp hằng năm, nguồn vốn Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới, nguồn vốn chương trình khuyến nông... các địa phương đã hỗ trợ người dân trên địa bàn xây dựng nhiều mô hình sản xuất dược liệu mới, có hiệu quả, làm cơ sở để nhân rộng trong thời gian tới.

Phát huy những điều kiện thuận lợi kể trên, được sự vận động, tuyên truyền của các cấp, ngành, đơn vị liên quan, thời gian qua, các tổ chức, doanh nghiệp và người dân trên địa bàn Quảng Trị đã liên kết trồng và mở rộng cây dược liệu. Đến nay, toàn tỉnh có 95 ha cây dược liệu được trồng theo hướng liên kết với các doanh nghiệp như Công ty TNHH QT Minh Điền, Công ty TNHH Nông nghiệp CNC Tuệ Lâm, Công ty Cổ phần Traphaco... Các loại cây dược liệu được trồng phổ biến trên địa bàn là đinh lăng, sâm bố chính, ngư tât, sinh đĩnh, trạch tả, nghệ, chè vàng, cà gai leo... Ngoài các doanh nghiệp ngoài tỉnh, trên địa bàn hiện có một số doanh nghiệp đã đầu tư các trang thiết bị tương đối hiện đại và xây dựng vùng nguyên

liệu để chủ động trong quá trình sản xuất dược liệu như Công ty TNHH MTV Mai Thị Thủy, Hợp tác xã Dược liệu Trường Sơn, Công ty TNHH Bảo Ngọc, Công ty TNHH Huyền Thoại... Trong đó, Hợp tác xã Dược liệu Trường Sơn đang xây dựng cơ sở hạ tầng đảm bảo theo các quy định, tiêu chuẩn sản xuất GMP, là hệ thống các tiêu chuẩn thực hành sản xuất tốt nhằm kiểm soát các yếu tố có thể gây ảnh hưởng đến quá trình hình thành chất lượng sản phẩm, nhằm đảm bảo sản phẩm đạt chất lượng tốt nhất.

Theo ghi nhận bước đầu, một số mô hình liên kết sản xuất, chế biến, tiêu thụ cây dược liệu trên địa bàn đã mang lại hiệu quả kinh tế cao. Điển hình, Công ty TNHH MTV Mai Thị Thủy đã liên kết sản xuất, tiêu thụ cà gai leo trên diện tích 5 ha, áp dụng công nghệ tưới nhỏ giọt, quy trình sản xuất an toàn sinh học, chỉ sử dụng phân hữu cơ và các chế phẩm tự nhiên để phòng trừ sâu bệnh. Với mô hình này, mỗi năm, cây cà gai leo cho thu hoạch 2 - 3 lứa, năng suất khô đạt 20 - 24 tấn, thu nhập 160 - 200 triệu đồng/ha, lãi 100 - 130 triệu đồng/ha. Tại làng nghề Định Sơn, mô hình liên kết sản xuất và tiêu thụ cây chè vàng mang lại hiệu quả kinh tế khá cao. Mô hình này sử dụng công nghệ phun mưa áp lực thấp, quy trình sản xuất hữu cơ trên diện tích 3 ha. Theo ghi nhận, cây chè vàng mỗi năm thu hoạch 2 - 3 lứa, năng suất đạt 90 tạ/ha, doanh thu 135

Kết quả sản xuất cây dược liệu từ năm 2017 đến năm 2019 của tỉnh Quảng Trị

STT	Cây trồng	Năm 2017					Năm 2018					Năm 2019				
		Diện tích gieo trồng (ha)	Diện tích cho SP (ha)	Năng suất (tạ/ha)	Sản lượng (tấn)	Giá trị (1.000đ)	Diện tích gieo trồng (ha)	Diện tích cho SP (ha)	Năng suất (tạ/ha)	Sản lượng (tấn)	Giá trị (1.000đ)	Diện tích gieo trồng (ha)	Diện tích cho SP (ha)	Năng suất (tạ/ha)	Sản lượng (tấn)	Giá trị (1.000đ)
A	B	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Chè vàng	54.6	3.7	43	15.9	381,840	37.8	11.2	43	48.2	1,155,840	39.1	32.6	42.5	138.6	3,325,200
2	Nghệ	399.9	399.9	65.3	2610.8	20,886,400	604.6	604.6	65.7	3,969.3	31,754,400	539.4	539.4	64.7	3,490.9	27,927,200
3	Sà	143	143.0	71.7	1025.2	5,126,000	282.5	282.5	79.3	2239.7	11,198,500	253.3	253.3	81.0	2051.3	10,256,500
4	Cà gai leo (khô)	28.0	28.0	13.3	37.2	1,862,000	34.0	34.0	8.0	27.2	1,904,000	5.0	5.0	13.3	6.7	536,000
5	Sâm Bố chính											3.0	3.0	40.0	12.0	600,000
6	Đinh lăng						70.7					69.8				
7	Cây Ba kích						213.5					216.2				
8	Cây Sa chi						70.0	20.0	0.1	0.2	16,000					
9	Sa nhân đỏ															

Nguồn: Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn

triệu đồng/ha. Một trong những mô hình được đánh giá thành công là Công ty TNHH Nông nghiệp CNC Tuệ Lâm liên kết sản xuất và tiêu thụ sâm bô chính với diện tích 7 ha. Nhờ áp dụng tốt công nghệ tưới phun mưa áp lực thấp, quy trình sản xuất an toàn sinh học, sâm bô chính cho năng suất 40 tạ/ha, giá bán 50 ngàn đồng/kg củ tươi, sau khi trừ chi phí lãi thu được khoảng 140 triệu đồng/ha (Xem bảng).

Có thể khẳng định, từ những kết quả bước đầu mang lại trong phát triển cây dược liệu, đây sẽ là một hướng phát triển mới thúc đẩy nông nghiệp của tỉnh Quảng Trị phát triển bền vững thời gian tới, góp phần xóa đói, giảm nghèo, nâng cao đời sống cho người dân.

2. Những khó khăn, hạn chế

Bên cạnh những thuận lợi và những kết quả bước đầu đã mang lại, việc phát triển cây dược liệu trên địa bàn tỉnh Quảng Trị cũng gặp một số khó khăn, hạn chế nhất định.

Thứ nhất, Quảng Trị là tỉnh thường xuyên chịu ảnh hưởng của thiên tai, ảnh hưởng lớn đến đầu tư phát triển cây dược liệu; kết cấu hạ tầng, nhất là hệ thống thủy lợi phục vụ tưới tiêu, chế biến còn thiếu (chưa đáp ứng được các yêu cầu đã được quy định tại Thông tư 18/2019/TT- BYT ngày 17 - 7 - 2019 của Bộ Y tế về việc Hướng dẫn thực hành sản xuất tốt trong sản xuất, kinh doanh thực phẩm bảo vệ sức khỏe) nên ngành dược liệu trên địa bàn chưa phát triển tương xứng với tiềm năng hiện có.

Thứ hai, việc phát triển dược liệu trên địa bàn còn mang tính tự phát, chưa xác định và phát hiện được những loài cây dược liệu phù hợp đang tổ chức sản xuất cũng như mọc hoang dại có tính dược liệu quý trên địa bàn, do đó chưa có quy hoạch vùng sản xuất và bản đồ dược tính, dẫn đến thiếu các vùng trồng dược liệu quy mô lớn, đảm bảo chất lượng.

Thứ ba, thiếu các doanh nghiệp có tiềm lực liên kết sản xuất, chế biến, tiêu thụ dược liệu trên địa bàn; tình trạng khai thác tràn lan, thiếu định hướng bảo tồn đã và đang làm cạn kiệt nguồn dược liệu trong tự nhiên. Nghiên cứu và ứng dụng các tiến bộ khoa học - công nghệ trong sản xuất, bảo tồn dược liệu còn hạn chế, nhất là dược liệu có trong tự nhiên.

Thứ tư, tập quán canh tác manh mún, nhỏ lẻ, ít thâm canh dẫn đến năng suất, dược tính và tính thương mại của sản phẩm dược liệu trên địa bàn chưa cao.

Thứ năm, đối với cây dược liệu, trong quá trình canh tác phải đảm bảo các quy trình canh tác tổng hợp, quy trình phòng trừ sâu bệnh hại theo tiêu chuẩn, vốn đầu tư ban đầu cao, thị trường đầu ra chưa ổn định...

Chính những khó khăn, hạn chế đó đã ảnh hưởng đến quá trình nhân rộng phát triển cây dược liệu trên địa bàn tỉnh Quảng Trị.

3. Những giải pháp phát triển cây dược liệu trong thời gian tới trên địa bàn tỉnh Quảng Trị

Xuất phát từ những khó khăn, hạn chế nêu trên, vấn đề đặt ra là làm thế nào để nhân rộng và phát triển các mô hình phát triển để cây dược liệu trở thành cây chủ lực như định hướng phát triển của tỉnh, đáp ứng ngày càng cao nhu cầu tiêu thụ cây dược liệu là một yêu cầu, đòi hỏi khách quan trong giai đoạn hiện nay. Chính vì lẽ đó, với mục tiêu nâng cao giá trị gia tăng trên đơn vị diện tích sản xuất gắn với thúc đẩy mô hình tăng trưởng bền vững, trong thời gian tới, để phát triển và nhân rộng các mô hình phát triển cây dược liệu trên địa bàn tỉnh Quảng Trị, các cấp, các ngành cần tập trung vào một số giải pháp cơ bản sau:

Trước hết, các cấp, các ngành, các địa phương trong toàn tỉnh tiếp tục ban hành các chính sách mới, đặc thù nhằm thúc đẩy phát triển một số sản phẩm dược liệu chủ lực theo hướng khuyến khích phát triển các sản phẩm có nguồn gốc từ dược liệu đáp ứng các tiêu chí Chương trình môi xã một sản phẩm cấp giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030 của tỉnh.

Thứ hai, huy động tối đa các nguồn lực để tiến hành điều tra, đánh giá tiềm năng một số dược liệu quý trong tự nhiên, từ đó lựa chọn ra bộ sản phẩm dược liệu có giá trị thương mại cao. Đồng thời, đẩy mạnh công tác quy hoạch vùng sản xuất, bản đồ dược tính, định hướng khai thác gắn với bảo tồn các loại dược liệu quý.

Thứ ba, cần tiến hành đánh giá sơ kết các mô hình phát triển cây dược liệu trên địa bàn tỉnh trong thời gian qua, đánh giá việc thực hiện các chính sách địa phương đối với phát triển cây dược liệu. Tăng cường công tác xúc tiến, kêu gọi các tổ chức, cá nhân liên kết, hợp tác sản xuất dược liệu gắn với chế biến các sản phẩm tăng cường sức khỏe, xây dựng thương hiệu dược liệu của tỉnh, thương mại hóa các sản phẩm dược liệu quý, có tính đặc thù trên địa bàn.

Xem tiếp trang 73